

Natuur

Dieren en planten rondom ons

Eindterm

Levende natuur

1.1

De leerlingen kunnen in een beperkte verzameling van mensen, dieren en planten gelijkenissen en verschillen ontdekken en op basis van minstens één criterium een eigen ordening aanbrengen en verantwoorden.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Dieren rondom ons op het land, in de lucht en in het water- Gelijkenissen en verschillen bij dieren- Eetbare en niet-eetbare planten- Gelijkenissen en verschillen tussen planten, bloemen en bomen
2de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Huisdieren, boerderijdieren, wilde dieren, dieren in de zoo- Fruit: inheems, uitheems, exotisch, serreteelt- Gelijkenissen en verschillen bij mensen
3de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Bladeren (bladrand, nerven, bladvorm), zaden, vruchten van bomen- Cultuurplanten, wilde planten, parken tuinplanten- Dieren rondom ons: geluiden, aanpassing aan omgeving- Gelijkenissen en verschillen tussen mens en dier
4de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Soorten bomen: naald- en loofbomen (bladvorm)- Paddenstoelen: eetbaar, niet-eetbaar, giftig- Planteneters, vleeseters, alleseters
5de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Kruiden, struiken, bomen- Zaadplanten, sporenplanten- De delen van een plant en een bloem- Knaagdieren en vogels in een biotoop- Aanpassing van knaagdieren en vogels aan het leven in hun biotoop
6de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Volledige indeling van gewervelde en ongewervelde dieren- Planten indelen volgens ondergronds deel: knol, bol, wortelstok, zaadplant- Soorten bossen (natuurbos, cultuurbos, oerbos)- Lagen in het bos- Inheemse volkeren: woongebied, taal, gebruiken, kledij, voeding, godsdienst, woning

Door de hoeveelheid leerinhouden wordt deze eindterm over twee syntheselessen gespreid.

Syntheseles 1: Als een visje in het water

Doelen

- Dieren ordenen volgens hun leefomgeving.
- Gelijkenissen en verschillen bij dieren ontdekken en aanduiden.

Natuur

Mijn tuin

Eindterm

Levende natuur

- 1.2 De leerlingen kennen in hun omgeving een paar biotopen en kunnen erin enkele veel voorkomende dieren en planten herkennen en benoemen.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- Moes- en siertuin als biotoop voor planten en dieren
2 ^{de} leerjaar	- Het park als biotoop van planten en dieren
3 ^{de} leerjaar	- Biotopen in eigen omgeving: weide, akker, boomgaard, poel, vijver, meer
4 ^{de} leerjaar	- Begrip 'levensgemeenschap' - Planten en dieren aan zee - Strand, golfbreker, duinen
5 ^{de} leerjaar	- Begrip 'biotoop' - Planten en dieren in bos en veen - De verschillende boslagen
6 ^{de} leerjaar	- Biotopen: droge heide, vochtige heide, sloot, vijver - Heidegebieden in België

Doelen

- Onderscheid tussen de biotopen siertuin en moestuin kennen.
- Verschil tussen een siertuin en een groentetuin verwoorden.
- Veel voorkomende dieren en planten uit de tuin herkennen en benoemen.

Materiaal

Klassikaal

- foto van een siertuin en van een moestuin
- foto's van groenten, bomen, bloemen, kruiden, een vijver, stenen tuingarnituren, een slak, een kat, een vogel, een bij, een mol, een regenworm

Individueel

- kleurpotloden
- leerwerkboek p. 6 en 7
- correctiesleutel

Natuur

Koud en warm voor mens en dier

Eindterm

Levende natuur

- 1.3 De leerlingen kunnen bij organismen kenmerken aangeven waaruit hun aangepastheid blijkt aan hun voeding, aan bescherming tegen vijanden en aan omgevingsinvloeden.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Mensen passen hun kledij aan (zomer- en winterkledij)- Vogels passen zich aan de weersomstandigheden aan- Mensen helpen vogels in de winter
2 ^{de} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Dieren beschermen zichzelf en hun jongen tegen de koude en vijanden
3 ^{de} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Stand- en trekvogels- Overwinteren van dieren- Overwinteren van bloemen en planten: voorjaarsbloei
4 ^{de} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Vogels: bek, snavel (aangepast aan voedsel)- Dieren beschermen zich tegen vijanden (verdedigen zich).- Broedplaats, nest- Bladval bij loofbomen
5 ^{de} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Aanpassing van dieren aan omgeving door hun kleur (schutkleur, signaalkleur, lokkleur, afschrikkleur)- Aanpassing van dieren aan het nachtleven (nachtdieren)- Dieren leven in groepen (mieren, bijen, enz.) om zich te beschermen
6 ^{de} leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Dieren en hun territorium- Planten beschermen zich tegen koude, uitdroging, warmte, vijanden,...

Door de hoeveelheid leerinhouden wordt deze eindterm over twee syntheselessen gespreid.

Syntheseles 1: Brr... Koud! Pff... warm!

Doelen

- Verwoorden dat de mens zijn kledij aanpast aan de seizoenen en aan de weersomstandigheden.
- Verwoorden dat de mens zich aanpast aan omgevingsinvloeden en bijzondere omstandigheden.
- Zomer- en winterkledij herkennen.

Natuur

Een plaats voor dieren en planten

Eindterm

Levende natuur

1.4

De leerlingen kunnen illustreren dat de mens de aanwezigheid van planten en dieren in zijn omgeving beïnvloedt.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Huisdieren passen zich aan de mens aan- Planten in park, tuin en binnenshuis
2de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Mensen omringen zich graag met dieren en planten- Gezelschapsdieren passen zich aan de mens aan- Dieren en planten op en rond de boerderij
3de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Dieren en planten in directe omgeving verzorgen- Insecten: schadelijk, niet schadelijk- Gevaren van gif spuiten
4de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Negatieve invloeden van de mens op de natuur- Bedreigde dieren en planten
5de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Planten en dieren als voedselbron- Soorten landbouw- Gebruik van meststoffen, sproeistoffen
6de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Gevolgen van industrialisatie en verstedelijking voor planten en dieren- Milieuorganisaties voor de bescherming van de natuur- Respectvol omgaan met de natuur

Doelen

- Huisdieren koppelen aan een eigen verblijfplaats.
- Van enkele planten vertellen of ze in de tuin, in de kamer of in het park groeien.
- Met voorbeelden illustreren dat de mens voor de slaapplek van zijn huisdieren zorgt en zijn omgeving gezelliger maakt met beplanting.
- Verwoorden dat mensen zich goed voelen tussen dieren en planten.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 10 en 11
- kleurpotlood
- correctiesleutel

Natuur

Wet van eten en gegeten worden

Eindterm

Levende natuur

1.5

De leerlingen kunnen de wet van eten en gegeten worden illustreren aan de hand van de voedselketen.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	/
2 ^{de} leerjaar	/
3 ^{de} leerjaar	/
4 ^{de} leerjaar	- Voedselketen - Voedselketens van biotopen uit eigen omgeving
5 ^{de} leerjaar	- Van voedselketen naar voedselpiramide - Planteneter, vleeseter, alleseter, roofdier
6 ^{de} leerjaar	- Voedselweb, voedselpiramide, voedselkringloop, afbraakorganismen

Voor eindterm 1.5 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste, tweede en derde leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.

Natuur

Ik kijk, ik luister, ik proef, ik voel en ik ruik!

Eindterm

Levende natuur

1.6

De leerlingen kunnen de functie van belangrijke organen die betrokken zijn bij de levensprocessen van de mens en de functie van de zintuigen, het skelet en de spieren eenvoudig verwoorden.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- De vijf zintuigen: horen, zien, ruiken, proeven, voelen- Tandenvoetsen
2de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- De voornaamste lichaamsdelen- Lichaamsreacties op uitwendige prikkels- Groeistadia (baby, kind, tiener, mama/papa, oma/opa)
3de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Werking en functie van hart en longen
4de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- De belangrijkste delen van het skelet- De functie van het skelet, de spieren en de zenuwen
5de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- De voornaamste delen van het spijsverteringsstelsel- Spijsvertering: wij hebben voedsel nodig om te leven- De bloedsomloop, de voornaamste delen van het hart en de functies
6de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- De belangrijkste delen van de hersenen en hun functie- De functie van de zenuwen- Voedsel en zuurstof: noodzakelijke elementen om te leven en te groeien- Levensverrichtingen: ademhaling, bloedsomloop, spijsvertering

Doelen

- De verschillende zintuigen noemen.
- Bij elk zintuig een passende activiteit verzinnen.
- Weten hoe je correct de tanden kunt poetsen.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 12 en 13
- tandenborstel (Voor het uitvoeren van de suggestie, brengen de leerlingen tandenpoetsgerief mee naar school.)
- groen, blauw, rood, geel en bruin kleurpotlood
- correctiesleutel

Natuur

Toen ik een baby was

Eindterm

Levende natuur

1.7

De leerlingen kunnen lichamelijke veranderingen die ze bij zichzelf en leeftijdgenoten waarnemen, herkennen als normale aspecten in hun ontwikkeling.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Ontwikkeling van baby, kleuter tot kind van het eerste leerjaar
2de leerjaar	- Tandverlies, melkgebit, blijvende tanden, verstandskiezen, kunstgebit
3de leerjaar	- Uiterlijke veranderingen van baby, peuter, kleuter, kind (lagere school), tiener, volwassene tot bejaarde
4de leerjaar	- Niet iedereen groeit even snel - Verschil in groei mag niet leiden tot discriminatie, pesten, uitstoten
5de leerjaar	- Lichamelijke veranderingen en gebreken - Lichamelijke verschillen mogen niet leiden tot discriminatie, pesten, uitstoten - Hulpmiddelen (bril, beugel, ...)
6de leerjaar	- Seksuele opvoeding, relationele opvoeding - Lichamelijke veranderingen tijdens de puberteit - Eerbied en respect voor eigen lichaam en dat van de andere

Doelen

- Lichamelijke veranderingen die je bij jezelf en leeftijdsgenoten waarneemt, herkennen als normale aspecten in de ontwikkeling.
- Weten wat er aan jezelf is veranderd sinds de leeftijd van baby tot het eerste leerjaar.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 14
- correctiesleutel

Werkwijze

1. Van baby tot nu (leerwerkboek p. 14)

Bespreek met de leerlingen de foto's van de kinderen op het werkblad: baby, kleuter en een kind van het eerste leerjaar. De leerlingen vertellen wat kinderen kunnen als ze nog een baby zijn, als ze een kleuter zijn, als ze in het eerste leerjaar zitten; wat is er aan hun uiterlijk veranderd is en wat ze nu meer kunnen. Sta uitgebreid stil bij de antwoorden die de leerlingen geven.

Natuur

De weerbeer

Eindterm

Niet-levende natuur

1.8 De leerlingen kunnen de weersituatie op een bepaald moment en over een beperkte periode meten en beschrijven.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Weerwaarnemingen- Weerbord, weerkalender- Terminologie: koud/fris/warm, droog/nat (regen, mist, sneeuw) – wind/windstil, zon/wolken
2de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Weerwaarnemingen- Weerbord, weerkalender- Terminologie: koud/fris/warm, droog/nat (regen, mist, sneeuw) – wind/briesje/windstil, zon/half bewolkt/bewolkt- Temperatuur aflezen op thermometer
3de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Weerwaarnemingen: temperatuur, windsterkte, windrichting, bewolking, neerslag- Terminologie: dauw, motregen, regen, stortregen, hagel, sneeuw, mist- Windroos, windrichtingen, tussenwindrichtingen
4de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Meetinstrumenten: thermometer, regenmeter, windvaan- Soorten thermometers- Temperaturen op een grafiek noteren, aflezen en interpreteren- Weerstation
5de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Weerwaarnemingen- Windsnelheid – schaal van Beaufort- Interpretatie van een weerbericht- Neerslag – pluviometer, grafiek- Klimatogram
6de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Meetinstrumenten- Totaal weerbeeld- Interpretatie van een weerbericht- Klimatogram

Doelen

- Gedurende een week het weer waarnemen en voorstellen op een weerbord.
- Het weer met de passende terminologie beschrijven.

Natuur

Ik ga op reis en neem mee ...

Eindterm

Niet-levende natuur

1.9

De leerlingen kunnen het verband illustreren tussen de leefgewoonten van mensen en het klimaat waarin ze leven.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Mensen kleden zich volgens geslacht, land, weersomstandigheden
2de leerjaar	- Het weer in de vier seizoenen vergelijken - De mensen passen zich aan de seizoenen aan
3de leerjaar	- De aanpassing van de mens aan bijzondere weersomstandigheden en aan seizoensgebonden weerfenomenen
4de leerjaar	- Weerelementen die een klimaat bepalen: neerslag, bewolking, windrichting, windsnelheid - Luchtdruk en temperatuur - Begrip: klimaat (zee- of landklimaat) - Belgisch klimaat
5de leerjaar	- Verschil klimaat en weer - Europese klimaatgebieden: gematigd, polair, bergklimaat, Middellandse Zeeklimaat - Klimatogrammen - Verband tussen klimaat en leefgewoonten van mensen
6de leerjaar	- Klimaatzones in de wereld - Klimatogrammen - Verband tussen klimaat en leefgewoonten van mensen

Doelen

- Het verschil herkennen tussen kledij voor warme en koude omstandigheden.
- Aan de kledij van mensen uit andere landen merken of ze in landen wonen met een warm of koud klimaat.
- Verwoorden dat mensen zich anders kleden naargelang de leefomstandigheden.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 16 en 17
- correctiesleutel

Natuur

Beweging van de aarde, de zon en de maan

Eindterm

Niet-levende natuur

1.10	De leerlingen kunnen tonen hoe de aarde om zichzelf en de aarde, de zon en de maan ten opzichte van elkaar bewegen.
-------------	---

Onderwijslijn

1ste leerjaar	/
2de leerjaar	/
3de leerjaar	- De aarde draait om haar as in 24 uur: verklaring voor dag en nacht
4de leerjaar	- De aarde draait om haar as in 24 uur: verklaring voor dag en nacht - De aarde draait rond de zon (een jaar, een schrikkeljaar)
5de leerjaar	- De maan draait om haar as, om de aarde en samen met de aarde om de zon - Verklaring: dag en nacht, seizoenen, jaar, schrikkeljaar - De schijngestalten van de maan
6de leerjaar	- De positie van de aarde, de zon en de maan en hun bewegingen - Verklaring: seizoenen, dag en nacht, schijngestalten van de maan, getijden, zons- en maansverduistering

Voor eindterm 1.10 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste en tweede leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.

Natuur

Een huisje van stro, hout of steen

Eindterm

Niet-levende natuur

1.11

De leerlingen kunnen van courante voorwerpen uit hun omgeving zeggen uit welke materialen en grondstoffen ze gemaakt zijn.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Voorwerpen van steen, van hout, van metaal...
2de leerjaar	- Speelgoed van plastic, hout, metaal, pluche
3de leerjaar	- Schoolgerei van hout, plastic, metaal...
4de leerjaar	- IJzererts als grondstof voor ijzer, zand als grondstof voor glas - Aardgas en stookolie als brandstof - Petflessen, glas en papier als recyclagemateriaal - Sommige grondstoffen zijn niet onuitputtelijk
5de leerjaar	- Kledij van natuurlijke en synthetische textielsoorten (wol, linnen, zijde, katoen, lycra, nylon, polyester, ...)
6de leerjaar	- Grondstoffen van voorwerpen (glas → zand; plastic → aardolie; aardewerk → klei; blik → ijzererts; papier → hout; linnen → vlas; rokje → katoen; laarzen → caoutchouc; wijnkurk → kurkeik; bier → water...)

Doel

- Van enkele voorwerpen uit hun omgeving de grondstoffen noemen.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 18
- rood, bruin en grijs kleurpotlood
- correctiesleutel

Werkwijze

1. De drie biggetjes

Vertel het sprookje van de drie biggetjes.

Natuur

Op onderzoek!

Eindterm

Algemene vaardigheden natuur

- 1.12** De leerlingen kunnen gericht waarnemen met al hun zintuigen en kunnen waarnemingen op een systematische wijze noteren.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen (luisteren, voelen, proeven, ruiken, zien) - Notering met tekeningen en steekwoorden
2de leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen (luisteren, voelen, proeven, ruiken, zien) - Notering met tekeningen, steekwoorden en pictogrammen
3de leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen met behulp van stappenplan (strategie, hulpmiddelen) - Notering met tekeningen en woorden
4de leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen met behulp van stappenplan (strategie, hulpmiddelen) - Notering: planten- en dierenpaspoort
5de leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen met behulp van stappenplan (strategie, hulpmiddelen) - Notering: planten- en dierenpaspoort, tabellen en grafieken van weerwaarnemingen
6de leerjaar	- Waarnemingen met alle zintuigen met behulp van stappenplan (strategie, hulpmiddelen) - Notering: planten- en dierenpaspoort, tabellen en grafieken van weerwaarnemingen

Doelen

- Bij het exploreren van de natuur gericht waarnemen met alle zintuigen.
- Een waarneming weergeven door een tekening.
- Een waarneming verwoorden, vertellen aan de klasgenoten.
- Veranderingen in de natuur in eigen omgeving opmerken.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 19 en 20
- observatieblad (kopieerblad K3)

Natuur

Wauw, een plant!

Eindterm

Algemene vaardigheden natuur

1.13

De leerlingen kunnen minstens één natuurlijk verschijnsel dat ze waarnemen via een eenvoudig onderzoekje toetsen aan een hypothese.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Uit een zaadje komt na vijf dagen een plant
2de leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Uit een bloembol groeit in de lente een mooie bloem
3de leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Paddenstoelen zijn sporenplanten
4de leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Water wordt damp, damp wordt water, water wordt damp,... - De kringloop van het water
5de leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Planten groeien overal even goed (in zonlicht en in donker) - Planten hebben water, licht, lucht, warmte, grond ... nodig
6de leerjaar	- Onderzoek: - Hypothese: Bij een maansverduistering staat de maan achter de zon. Bij een zonsverduistering is de hele aarde verduisterd

Doelen

- Minstens één natuurlijk waargenomen verschijnsel via een eenvoudig onderzoekje toetsen aan een hypothese.*
- Het kiemen van zaden waarnemen.

* In het bijzonder onderzoeken de leerlingen het ontstaan van een plant. Hierbij luidt de hypothese: uit een waterkerszaadje komt na vijf dagen een plantje.

Materiaal

Klassikaal

- waterkers
- glazen potten
- potgrond

Individueel

- leerwerkboek p. 21

Natuur

Ik houd mijn lichaam gezond!

Eindterm

Gezondheidseducatie

- 1.14** De leerlingen kunnen gezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam en ze weten dat bepaalde ziekteverschijnselen of handicaps niet altijd kunnen worden vermeden.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Eenvoudige gezonde levensgewoonten in en om de klas: goede zithouding, handen wassen, drinken uit de eigen beker...- Dingen die mensen ziek maken
2de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Eenvoudige gezonde levensgewoonten in verband met persoonlijke hygiëne: handen wassen, je eigen zakdoek gebruiken, hoesten met de hand voor de mond, het voetbad gebruiken voor en na het zwemmen, geen mutsen wisselen...- Luizen hebben is geen schande
3de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Gezonde eetgewoonten- Belang van een goed ontbijt- De actieve voedingsdriehoek
4de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Eenvoudige gezonde levensgewoonten bij contacten met planten en dieren- Allergische reacties- Verzorging van schaafwonden- Respectvolle houding voor gehandicapten, langdurig zieken, ...
5de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Eenvoudige gezonde levensgewoonten: gezonde levensstijl (rust, voeding, ontspanning, beweging, ...)- Alternatieven voor minder gezonde gewoontes
6de leerjaar	<ul style="list-style-type: none">- Verslaving ↔ gewoontes- Goede en slechte gewoontes- Verslavingen (videogames, gokken, drugs, roken, alcohol,...)- Gevolgen van verslavingen

Doelen

- Een situatie beoordelen op vlak van hygiëne.
- Dingen noemen die ons lichaam ziek maken.

Natuur

Voorkomen is beter dan genezen!

Eindterm

Gezondheidseducatie

1.15*

De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op besmettelijke ziekten, parasieten of schimmels vermindert of uitsluit.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	/
2 ^{de} leerjaar	/
3 ^{de} leerjaar	- Hygiënische regels om besmettingen te voorkomen
4 ^{de} leerjaar	- Organisatie van luizenproject, luizenpreventie, ...
5 ^{de} leerjaar	- Hygiënische gewoontes in het zwembad, bij de dagelijkse verzorging van eigen lichaam
6 ^{de} leerjaar	- Gevolgen inschatten van ongezonde voedingsgewoontes (fastfood, diëten, frisdranken), zonnen, roken - Tips voor gezonde voedingsgewoontes, veilig zonnen

Voor eindterm 1.15 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste en tweede leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.

Natuur

Eerste hulp bij ongevallen (EHBO)

Eindterm

Gezondheidseducatie

1.16 De leerlingen kunnen passende elementaire hulp toedienen bij lichte schaafwonden en brandwonden.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	/
2de leerjaar	/
3de leerjaar	- EHBO: de verzorging van schaafwonden - Medisch noodnummer
4de leerjaar	- EHBO: de verzorging van brandwonden - Beroep doen op hulpdiensten
5de leerjaar	- EHBO: eerste hulp bij neusbloedingen en brandwonden - Noodnummers (100, 101, 112)
6de leerjaar	- EHBO: wondverzorging - Verbandtrommel: wondverzorgingsmiddelen gebruiken - Beroep doen op een hulpdienst

Voor eindterm 1.16 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste en tweede leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.

Natuur

Mijn trouwe vriend: de hond

Eindterm

Milieueducatie

- 1.17** De leerlingen kunnen bij de verzorging van dieren en planten uit hun omgeving zelfstandig basishandelingen uitvoeren.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- De hond en zijn verzorging
2de leerjaar	- De poes en haar verzorging
3de leerjaar	- De goudvis en zijn verzorging
4de leerjaar	- De cavia en haar verzorging
5de leerjaar	- De verzorging van huisvogels (papegaai, parkiet, kanarie,...) - De verzorging van kamerplanten
6de leerjaar	- De hamster en haar verzorging - De cactus en zijn verzorging - Huisdieren tijdens de vakantie

Doelen

- Bij de verzorging van dieren en planten uit eigen omgeving zelfstandig basishandelingen uitvoeren.
- Vertellen wat goed of slecht is bij de verzorging van een hond.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 24 en 25
- kopieerblad K4
- schaar en lijm
- rood en groen kleurpotlood
- correctiesleutel

Werkwijze

1. Verzorging van mijn hond (leerwerkboek p. 24, oefening 1)

Bespreek met de leerlingen oefening 1 op het werkblad. Los samen een van de opdrachten op. De leerlingen kleuren het cirkeltje groen bij de afbeeldingen die goed zijn voor een hond, het cirkeltje rood bij de afbeeldingen die niet goed zijn.

Natuur

Klasregels voor zorgvuldig verbruik

Eindterm

Milieueducatie

1.18*

De leerlingen tonen zich in hun gedrag bereid om in de eigen klas en school zorgvuldig om te gaan met papier, water, afval en energie.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig en positief papier-, water-, afval- en energieverbruik - Gescheiden inzamelen
2de leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig en positief papier-, water-, afval- en energieverbruik - Afval herkennen, wat ... in welke container?
3de leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig en positief papier-, water-, afval- en energieverbruik - Composteren
4de leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig en positief papier-, water-, afval- en energieverbruik - Statiegeld - PMD, GFT, papier en karton, glas, KGA, restafval, compost
5de leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig, positief, papier-, water-, afval- en energieverbruik - De afvalladder: voorkomen, hergebruiken, recyclage, verbranden, storten - Recyclage - Werking van een containerpark
6de leerjaar	- Klasregels tot zorgvuldig en positief papier-, water-, afval- en energieverbruik - Spaarlampen - Zuinig en duurzaam omgaan met water en andere bronnen - Afvalberg verkleinen

Een eindterm met een asterisk (*)

Een eindterm met een asterisk (*) wijst op een attitude. Bij deze doelen is geen resultaatsverbintenis mogelijk. De eindtermen wijzen op een houding en verdienen voortdurende aandacht in het schoolse leven. Attitudes kunnen meestal niet gesynthetiseerd worden, zoals andere doelen. Daarom kiest *De Basis voor Wereldoriëntatie* ervoor om die attitude-eindtermen alleen in de handleiding op te nemen, met aandachtspunten en suggesties voor de klaspraktijk.

Aandachtspunten

- ▶ De leerlingen moeten zorgvuldig en bewust leren omgaan met papier, water, afval en energie in de eigen klas en school.
- ▶ Betrek de leerlingen zoveel mogelijk bij een afvalarme en schone klas en school.
- ▶ Als leerkracht heb je een duidelijke voorbeeldfunctie: de leerlingen leren zuinig met afval en energie omspringen, hen motiveren om afval te voorkomen en te sorteren en energie te sparen.

Natuur

Ik zorg voor de natuur

Eindterm

Milieueducatie

1.19

De leerlingen kunnen met concrete voorbeelden uit hun eigen omgeving illustreren hoe mensen op negatieve maar ook op positieve wijze omgaan met het milieu en dat aan een milieuprobleem vaak tegengestelde belangen ten grondslag liggen.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Milieuvriendelijke en milieu-onvriendelijke voorbeelden in de klas en op school
2de leerjaar	- Gebruik van milieuvriendelijke materialen op school (brooddoos, drinkbus, aluminiumfolie, petfles...)
3de leerjaar	- Soorten afval sorteren (PMD, REST, GLAS, PAPIER)
4de leerjaar	- Afvalkalender – vuilnisdienst - Containerpark, afval sorteren om te recyclen - Kringloopwinkel
5de leerjaar	- Milieuproblemen: luchtvervuiling, zwerfvuil, bodemverontreiniging, sporeistoffen,... - Alternatieven: statiegeld, biovoeding, zonne-energie, kringloopwinkel
6de leerjaar	- Gevolgen van klimaatsveranderingen - Begrippen: broeikaseffect, toenemende afvalberg, zure regen - Eigen positieve bijdragen om het klimaat te beschermen

Doelen

- Uitspraken beoordelen als milieuvriendelijk of milieuonvriendelijk.
- Milieuvriendelijke situaties herkennen en aanduiden.
- Milieuonvriendelijke situaties herkennen en aanduiden.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 26 en 27
- rood en groen kleurpotlood
- correctiesleutel

Werkwijze

1. Wat is ons 'milieu'?

Houd een klassikaal leergesprek.

- Wat bedoelen we met het 'milieu'? (*milieu= de leefomgeving van mens, dier en plant*)
- Wat kunnen wij doen om het milieu 'te helpen'? (*met de fiets naar school, afval sorteren,*